

Кушнірук В. С., доцент кафедри готельно-ресторанної справи та організації бізнесу, Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв, Україна

ORCID ID: 0000-0002-4368-8912

e-mail: kushnirukvs@mnau.edu.ua

Сирцева С. В., кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри обліку і оподаткування, Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв, Україна

ORCID ID: 0000-0003-4824-3741

e-mail: sirceva@mnau.edu.ua

Самойленко Ю. В., здобувач вищої освіти факультету менеджменту, Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв, Україна

e-mail: juliabiletska29071999@gmail.com

Тенденції розвитку промислового виробництва харчових продуктів: регіональний аспект

Анотація. У статті представлено аналіз розвитку промислового виробництва харчових продуктів у Миколаївській області. Визначено роль харчової промисловості, що є для України пріоритетною і стратегічно важливою складовою агропромислового комплексу України, яка здатна забезпечити продовольчу безпеку не тільки на внутрішньому ринку, а й конкурентні позиції серед світових країн – лідерів із виробництва продуктів харчування. Досліджено підприємства харчової промисловості в Миколаївській області різних організаційно-правових форм господарювання. Проаналізовано динаміку виробництва харчових продуктів з сировини галузі рослинництва промисловими підприємствами Миколаївської області та визначено трансформаційні зміни у виробництві борошна, хліба, олії, овочевих і фруктових соків. Досліджено динаміку виробництва харчових продуктів з молока та м'яса промисловими підприємствами, а також виявлено причини спаду виробництва м'яса, низької завантаженості харчової промисловості як в Миколаївській області, так і по всій Україні. Проаналізовано обсяги реалізації промислової продукції у виробництві харчових продуктів і напоїв та виявлено, що галузь за останні роки посіла найвагомніше місце в Миколаївській області. Досліджено питання інвестиційної активності капітальних вкладень у промислові підприємства з виробництва харчових продуктів.

Ключові слова: харчова промисловість; агропромисловий комплекс; виробництво харчових продуктів; обсяги реалізації; інвестиції.

Kushniruk Viktor, PhD (Economics), Associate Professor, Department of Hotel and Catering Industry and Business Organization, Mykolayiv National Agrarian University, Mykolayiv, Ukraine

Syrteva Svitlana, PhD (Economics), Associate Professor, Associate Professor of the Department of Accounting and Taxation, Mykolayiv National Agrarian University, Mykolayiv, Ukraine

Samoilenko Yuliia, Applicant for Higher Education Degree, Faculty of Management, Mykolayiv National Agrarian University, Mykolayiv, Ukraine

Trends in the development of industrial food production: a regional dimension

Abstract. Introduction. The food industry is one of the most important branches of the industrial complex of Ukraine, which addresses food security and includes a large number of various industries and industries that produce food. The food industries have great potential for expansion through diversification of production and exploration of new export markets, which will create millions of jobs, increase tax revenues through the income tax system, and strengthen the economy of industrial enterprises. Therefore, the development and expansion of industrial food production enterprises are relevant, and will have a positive effect on the saturation of the domestic market and will generate export potential that will contribute to the growth of the economy in Ukraine.

Purpose. The purpose of the article is to study the current trends in the development of industrial food production in the Mykolayiv region, as well as to identify possible prospects for increasing the volume of food production and their implementation.

Results. As a result of research the analysis of development of industrial production of foodstuff in the Mykolayiv region is carried out. It is established that the food industry is a priority and strategically important component of the agro-industrial complex of Ukraine, which is able to provide food security not only in the domestic market, but also competitive positions among world countries - leaders in food production. It is substantiated that the increase in the volume of food production by industrial enterprises of the Mykolayiv region depends directly on the development of the crop and livestock industries as a raw material base. Transformational changes in the production of flour, bread, oil, vegetable and fruit juices have been determined. The dynamics of food production from milk and meat by industrial enterprises is investigated, as well as the causes of the decline in

meat production, as well as the low utilization of the food industry both in Mykolayiv region and throughout Ukraine. The volume of sales of industrial products in the production of food and beverages is analyzed and it is established that in recent years the industry has occupied the most important place in the Mykolayiv region. The issue of investment activity of capital investments in industrial food production enterprises is investigated.

Conclusions. In recent years, the agro-industrial complex of Ukraine has made great strides in its development, first of all, declared itself to the world as a powerful player in the global food market. Therefore, agricultural economic growth is a key prerequisite for the development of the food industry, as a strong raw material base opens the way for processing and creating higher value-added products. At the same time, obtaining the added value and ensuring the proper volumes and quality of food products require: modernization, reconstruction and expansion of existing production facilities; the introduction of new production and storage technologies that make it possible to create quality and safe products; enhancing regional competitiveness to attract foreign investment into joint ventures in Ukraine; the optimal combination of foreign and Ukrainian scientific and educational technologies in order to train highly qualified specialists in the food industry; introduction of the HACCP system; sound state policy in the agro-industrial complex; strengthening the protection of national producers against poor and dangerous food products.

Keywords: food industry, agro-industrial complex, food production, sales volumes, investments.

JEL Classification: L 11; L 60; L 66; P 42.

Постановка проблеми. Харчова промисловість – одна з найважливіших галузей промислового комплексу України, яка формує продовольчу безпеку та містить велику кількість різноманітних галузей, які виробляють продукти харчування, а саме: хлібопекарську, борошномельно-круп'яну, макаронну, кондитерську, цукрову, олійно-жирову, лікеро-горілчану, пивоварну, виноробну, овочеву та фруктову, молочну, м'ясну тощо. Саме галузі сільського господарства рослинництва та тваринництва є основними постачальниками сировини для харчової промисловості. При цьому саме харчова промисловість має бути рушійною силою для розвитку економіки обласних та районних центрів країни, що сприятиме підвищенню добробуту населення та вирішенню соціально-економічних проблем. Галузі харчової промисловості мають великий ресурсний потенціал для розширення через диверсифікацію виробництва та дослідження нових ринків експорту, що дозволить створити мільйони робочих місць, збільшити надходження податків до бюджету через систему оподаткування доходів, а також зміцнити економіку промислових підприємств та країни в цілому.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням розвитку промислового виробництва харчових продуктів присвятили свої праці такі вчені, як В. Антонюк [1], В. Замлинський [2], І. Кириленко [4], Н. Купріна [5], Т. Мостенська [6], Б. Пасхавер [7], Л. Пашнюк [8], С. Сегеда [10], М. Сичевський [11; 12], Г. Спаський [14], В. Хрип'юк [15], Л. Шульгіна [16]. Однак, віддаючи належне результатам досліджень вищезазначених вчених, зауважимо, що питання розвитку промислового виробництва харчових продуктів потребують глибокого вивчення на регіональному рівні, що в перспективі сформує можливість збільшити обсяги виробництва та реалізації харчових продуктів, а також забезпечать продовольчу безпеку регіону.

Формулювання цілей дослідження. Метою статті є дослідження сучасних тенденцій розвитку промислового виробництва харчових продуктів в Миколаївській області, а також виявлення можливих

перспектив щодо збільшення обсягів виробництва харчових продуктів та їх реалізації.

Виклад основного матеріалу дослідження. Харчова промисловість завжди вважалася для України пріоритетною і стратегічно важливою складовою агропромислового комплексу України, здатною забезпечити продовольчу безпеку не тільки на внутрішньому ринку, а й конкурентні позиції серед світових країн – лідерів із виробництва продуктів харчування.

За 2018 рік в Україні реалізовано продукцію виробництва харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів на суму 505,4 млрд грн, що складає 20,2% у загальному обсязі реалізованої промислової продукції України. При цьому експорт продукції харчової промисловості досягнув у 2018 році позначки 9,4 млрд дол. США, що в загальному обсязі продукції АПК складає 50,2% [17].

У Миколаївській області харчова промисловість є однією з провідних галузей економіки, яка представлена великою кількістю підприємств різних організаційно-правових форм господарювання. Функціонування підприємств молочної промисловості забезпечує випуск 14,9 тис. т молока на рік, 3,9 тис. т вершкового масла (жирністю до 85%), 12,3 тис. т сирів (жирних), 27,8 тис. т кисломолочних продуктів, а також 10,2 тис. т згущеного молока і вершків. При цьому приймання та переробка молока здійснюється найпотужнішими промисловими підприємствами Миколаївської області, серед яких приватні акціонерні товариства «Лакталіс-Миколаїв», «Первомайський молочноконсервний комбінат» та ТДВ «Баштанський сирзавод». Значний внесок в загальні обсяги продукції харчування належить АТ «Миколаївський комбінат хлібопродуктів», «САН ІнБев Україна», ТОВ «Сандора», «Терновський хлібозавод» та ін. Крім цього, в регіоні діють підприємства харчової промисловості з переробки м'яса та виробництва ковбас, кондитерських виробів, консервні та рибопереробні цехи.

У таблиці 1 проаналізуємо виробництво харчових продуктів у Миколаївській області, що отримано з сировини галузі рослинництва.

Таблиця 1 Динаміка виробництва харчових продуктів з сировини галузі рослинництва промисловими підприємствами Миколаївської області

Промислова продукція	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2018 р. у % до 2016 р.
Продукти з зернових та технічних культур				
Борошно пшеничне чи пшенично-житнє, т	47104	29744	24521	52,1
Крупи (отримані в результаті помелу, не менш як 95 мас.% яких проходять крізь сито з металевої сітки, розмір вічка якої становить 1,25 мм) та борошно грубого помелу з м'якої пшениці та полби, т	84	88	57	67,9
Пшоно (ядра), т	11	14	3	27,3
Кукурудза подрібнена, т	49	46	49	100,0
Ячмінь (ядра, подрібнений), т	89	66	61	68,5
Хліб та вироби хлібобулочні, нетривалого зберігання, т	22442	21081	19510	86,9
Вироби макаронні неварені (крім виробів із вмістом яєць, з начинкою або приготовлених іншим способом), т	619	483	395	63,8
Виноградне сусло (крім виноградного сусла, бродіння якого зупинене шляхом додавання спирту)	3286,3	3134,9	2354,8	71,7
Олія соняшникова та її фракції, нерафіновані (крім хімічно модифікованих), т	466674	747007	743551	159,3
Олія соєва та її фракції, нерафіновані (крім хімічно модифікованих), т	1567	3276	4135	263,9
Продукти та напої з овочів та фруктів				
Сік томатний, тис. л	19911,7	18988,4	19188,1	96,4
Сік яблучний, тис. л	11024,2	12504,8	9972,2	90,5
Сік апельсиновий неконцентрований (крім замороженого), тис. л	17506,3	16926,6	17432,0	99,6
Сік грейпфрутовий, тис. л	1456,3	1156,7	127,4	8,7
Сік ананасовий, тис. л	5467,0	3372,0	2687,9	49,2
Суміші соків фруктових та овочевих, тис. л	99780,5	94446,9	90953,9	91,2
Сік якогось одного фрукта або овочу, незброджений та без додання спирту (крім апельсинового, грейпфрутового, ананасового, томатного, виноградного та яблучного соків) неконцентрований, тис. л	14418,4	21530,5	21156,1	146,7
Пюре та паста томатні концентровані, т	38882	54895	58774	151,2
Овочі й суміші овочів (крім страв готових овочевих та заморожених овочів і сумішей овочів), т	1934	2845	2324	120,2

Джерело: побудовано на основі даних джерела [13, с. 34-40; 9, с. 70-77]

Аналізуючи дані табл. 1, слід зазначити, що по виробництву харчових продуктів з зернових та технічних культур відбувається тенденція як до зменшення, так і до збільшення. Так, виробництво борошна пшеничного чи пшенично-житнього зменшилось на 47,9% порівнюючи 2018 рік з 2016 роком та на 17,6% порівнюючи з 2017 роком, що обумовлено зменшенням поставок сировини зернових культур на промислові підприємства Миколаївської області. Відповідна ситуація по крупах та борошну грубого помелу з м'якої пшениці, а саме зменшення на 32,1% і 35,2% за відповідний період.

У виробництві хліба та хлібобулочних виробів також спостерігається спад виробництва, а саме на 13,1% порівнюючи 2018 рік з 2016 роком та на 7,4% порівнюючи з 2017 роком. У 2018 році менше ніж у 2017 році випущено солодкого печива (уключаючи сендвіч-печиво; крім частково чи повністю покритого шоколадом або іншими сумішами, що містять какао) – на 32,6%, макаронних виробів неварених (крім виробів із вмістом яєць, з начинкою або приготовлених іншим способом) – на 18,2%. Водночас, випуск сухарів, сушок, грінок та подібних підсмажених виробів зріс на 5,3%.

Незначне зниження випуску продукції зафіксовано на підприємствах з виробництва олії та тваринних жирів – на 0,5%. Найбільшими виробниками – товариствами з обмеженою відповідальністю «Європейська транспортна стивідорна компанія» та «Бандурський олійноекстракційний завод» за минулий рік забезпечено понад 90% загальнообласного обсягу соняшникової нерафінованої олії.

Виробництво соняшникової нерафінованої олії та її фракцій (крім хімічно модифікованих) збільшилось на 59,3% порівнюючи 2018 рік з 2016 роком разом з тим, випуск соєвої нерафінованої олії та її фракцій (крім хімічно модифікованих) зріс – на 163,9%, а порівнюючи з 2017 роком на 26,2%.

Аналізуючи продукти та напої з овочів та фруктів, слід зазначити, що виробництво томатних соків зменшилось на 3,6% порівнюючи 2018 рік з 2016 роком та на 1,1% збільшилось порівнюючи з 2017 роком. По яблуневим сокам спостерігається тенденція до зменшення на 9,5% і 20,3% за відповідний період. Ці зміни обумовлені зменшенням валових зборів у галузях садівництва та овочівництва, які формують

сировинну базу для переробних заводів з виробництва харчових продуктів в Миколаївській області. Переробкою в Миколаївській області овочів та фруктів займається ТОВ «Сандора», що є великим експортно орієнтованим підприємством та фермерське господарство «Владам», що має свою власну сировинну базу та переробку.

У цілому по Україні у виробництві харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів спад склав 1,5%. За величиною індексу промислової продукції Миколаївська область за результатами 2018 року посіла 7 місце серед регіонів України.

Спостерігається зростання концентрованих томатних пюре та паст на 51,2% порівнюючи 2018 рік з 2016 роком та на 7,1% порівнюючи з 2017 роком, інших овочів й сумішей овочів (крім страв готових овочевих та заморожених овочів і сумішей овочів) – на 20,2% і 18,3% відповідно. Водночас, порівнюючи 2018 р. з 2017 р., менше вироблено соків, а саме: грейпфрутового – на 89%, ананасового – на 20,3%, якогось одного цитрусового фрукта (крім апельсина та грейпфрута) неконцентрованого – на 7,2%, сумішей

фруктових та овочевих соків – на 3,7%, якогось одного фрукта або овочу, незбродженого та без додання спирту (крім апельсинового, грейпфрутового, ананасового, томатного, виноградного та яблучного соків) неконцентрованого – на 1,7%.

Нарощення випуску продукції зафіксовано на підприємствах з виробництва напоїв на 10,2%. Виробництво натуральних мінеральних газованих вод зросло на 9,9%, непідсолоджених й неароматизованих вод (крім мінеральних та газованих вод) – на 14,1%, води з додаванням цукру і речовин підсолоджувальних чи ароматизуючих інших (тобто напоїв безалкогольних типу лимонаду, оранжаду) – на 17%, мінеральних негазованих вод – на 51,8%. Водночас, зменшився випуск солодового пива – на 4,1%. Суттєве зниження випуску продукції зафіксовано у виробництві інших харчових продуктів – на 46,8%, переважно внаслідок припинення випуску цукру.

У табл. 2 проаналізуємо динаміку виробництва харчових продуктів з молока та м'яса промисловими підприємствами Миколаївської області.

Таблиця 2 Динаміка виробництва харчових продуктів з молока та м'яса промисловими підприємствами Миколаївської області, т

Промислова продукція	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2018 р. у % до 2015 р.
Продукти з молока				
Молоко та вершки не згущені й без додавання цукру чи інших підсолоджувальних речовин жирністю більше 1%, але не більше 6%, у первинних пакуваннях об'ємом нетто не більше 2 л	10345	8761	7836	75,7
Молоко сухе знежирене (молоко та вершки в твердій формі, жирністю не більше 1,5%), у первинних пакуваннях об'ємом більше 2,5 кг	-	2215	2145	-
Масло вершкове жирністю не більше 85%	3788	5432	5283	139,5
Сир свіжий неферментований (недозрілий і невитриманий; уключаючи сир із молочної сироватки та кисломолочний сир)	15015	13408	13440	89,5
Сир тертий, порошок, голубий та інший неплавлений (крім свіжого сиру, сиру із молочної сироватки та кисломолочного сиру)	4434	6202	8271	186,5
Молоко та вершки згущені підсолоджені	10037	12688	11017	109,8
Молоко і вершки коагульовані, йогурт, кефір, сметана та інші ферментовані продукти	21531	22649	23741	110,3
Продукти з м'яса				
Яловичина і телятина, свіжі чи охолоджені – туші, напівтуші, четвртини не обвалені	35	27	23	65,7
Свинина свіжа чи охолоджена – туші, напівтуші (включаючи оброблені сіллю чи консервантами для тимчасового зберігання)	200	116	140	70,0
Яловичина і телятина заморожені – туші, напівтуші, четвртини, відруби	84	370	525	625,0
Свинина заморожена – туші, напівтуші	29	88	51	175,9
Свинина солена, в розсолі, сушена чи копчена – грудинка і відруби з неї	15	14	7	46,7
Вироби ковбасні з печінки (ліверні) та подібні вироби і харчові продукти на їхній основі (крім страв готових)	13	10	5	38,5
Вироби ковбасні та подібні продукти з м'яса, субпродуктів чи крові тварин та подібні вироби і харчові продукти на їхній основі (крім виробів ковбасних з печінки та страв готових)	1151	901	709	61,6

Джерело: побудовано на основі даних джерела [13, с. 34-40; 9, с. 70-77]

У виробництві харчових продуктів з молока промисловими підприємствами Миколаївської області збільшено виробництво масла вершкового (жирністю не більше 85%) на 39,5% порівнюючи 2018 рік з 2016

роком та на 2,7% зменшено у порівнянні з 2017 роком. При цьому збільшено виробництво сиру тертого, порошкового, голубого та іншого неплавленого сиру (крім свіжого сиру, сиру із молочної сироватки та

кисломолочного сиру) на 86,5% порівнюючи 2018 рік з 2016 роком та на 33,4% порівнюючи з 2017 роком. Більше випущено коагульованих молока і вершків, йогурту, кефіру, сметани та інших ферментованих продуктів – на 10,3% і 4,8% за відповідні періоди. Разом з тим, знизилось виробництво молока та вершків не згущених без додавання цукру чи інших підсолоджувальних речовин жирністю понад 1%, але не більше 6%, у первинних пакуваннях об'ємом нетто не більше 2 л – на 24,3% порівнюючи 2018 рік з 2016 роком та на 10,6% порівнюючи з 2017 роком. Також спостерігається зменшення виробництва сирів свіжих неферментованих на 10,5% і збільшення на 0,2% за відповідні періоди. Зокрема, виробництво молока та вершків згущених і підсолоджених вироблено на 10,8% більше у порівнянні з 2016 роком та на 13,2% менше у порівнянні з 2017 роком. Слід зазначити, що усі зміни та трансформації у виробничому процесі молочних харчових продуктів залежать від наявності достатньої сировинної бази, кон'юнктури та конкуренції на ринку молочних продуктів. На сьогодні великі обсяги молочної продукції в Миколаївській області представлені господарствами населення та дрібними промисловими підприємствами, які через цінову політики і низьку якість продукції створюють на ринку значні конкурентні позиції для великих харчових

промислових підприємств, в яких запроваджені міжнародні стандарти ISO та HACCP.

У виробництві харчових продуктів з м'яса промисловими підприємствами Миколаївської області збільшено виробництво яловичини та телятини замороженої на 441 т або 500%, свинини замороженої на 22 т або 75,9% порівнюючи 2018 рік з 2016 роком. Разом з тим, знизилось виробництво свіжої чи охолодженої яловичини та телятини на 12 т або 34,3% порівнюючи 2018 рік з 2016 роком і на 4 т або 14,8% порівнюючи з 2017 роком. Виробництво свіжої чи охолодженої свинини зменшилось на 60 т або 30% і на 24 тони або 20,7% збільшилось за відповідні періоди. Менше випущено ковбасних виробів та подібних продуктів з м'яса, субпродуктів чи крові тварин та подібних виробів і харчових продуктів на їхній основі (крім виробів ковбасних з печінки та готових страв) на 442 тони або 38,4% порівнюючи 2018 рік з 2016 роком і на 192 тони або 21,3% порівнюючи з 2017 роком. Слід також зазначити, що сьогодні великі обсяги сировини м'яса імпортується з Польщі для приватних ковбасних цехів Миколаївської області, що за ціною є дешевше ніж вітчизняного виробництва.

У табл. 3 проаналізуємо обсяги реалізації промислової продукції у виробництві харчових продуктів і напоїв в Миколаївській області.

Таблиця 3 Динаміка обсягів реалізованої промислової продукції у виробництві харчових продуктів і напоїв (без ПДВ та акцизу) у Миколаївській області, тис. грн

Промислова продукція	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2018 р. у % до 2016 р.
Виробництво харчових продуктів, напоїв	12412256,8	15936862,7	18171957,6	146,4
Виробництво м'яса та м'ясних продуктів	72746,0	125104,9	93043,8	127,9
Перероблення та консервування риби, ракоподібних і молюсків	27592,7	30859,9	19657,7	71,2
Перероблення та консервування фруктів та овочів	2966680,9	3035483,1	3971241,7	133,9
Виробництво олії та тваринних жирів	840396,9	1400396,1	1318800,1	156,9
Виробництво молочних продуктів	3693907,4	5092576,4	5888970,6	159,4
Виробництво продуктів борошномельно-круп'яної промисловості, крохмалів та крохмальних продуктів	99196,6	87718,0	69224,2	69,8
Виробництво хліба, хлібобулочних і борошняних виробів	410165,7	514768,4	581961,7	141,9
Виробництво інших харчових продуктів	664229,0	1008407,5	699589,1	105,3
Виробництво готових кормів для тварин	2172,0	3140,3	3254,7	149,8
Виробництво напоїв	3635169,6	4638408,1	5526214,0	152,0

Джерело: побудовано на основі статистичних даних ГУС у Миколаївській області

Виробництво харчових продуктів, напоїв – одна з найбільш впливових галузей промисловості Миколаївської області. У 2018 році обсяг реалізованої продукції галузі склав 18,2 млрд грн, або 31,2% від загальнообласного обсягу реалізованої промислової продукції (у 2017 році – 15,9 млрд грн або 31,2%). Слід зазначити, що у структурі реалізації промислової продукції по області частка галузі два роки поспіль найвагоміша. Так, у структурі промислових харчових продуктів і напоїв у 2018 р. найбільшу питому вагу

зайняли обсяги реалізації молочних продуктів (32,4%, а у 2017 році 32%), друге місце займають напої (30,4%, а у 2017 році – 29,1%) і третє місце належить продуктам з переробки та консервуванню фруктів та овочів (21,9%, в у 2017 році 19%). При цьому менш як 10% в структурі реалізації харчових продуктів займають у 2018 р. виробництво олії та тваринних жирів (7,3%, а у 2017 році 8,8%), виробництво хліба, хлібобулочних і борошняних виробів (3,2% за відповідні роки).

Аналізуючи динаміку обсягів реалізації промислової продукції у виробництві харчових продуктів і напоїв, слід зазначити, що взагалі по харчових продуктах і напоях обсяги реалізації збільшились на 46,4% порівнюючи 2018 рік з 2016 роком. Ці зміни відбулися в основному за рахунок збільшення обсягів реалізації з виробництва, а саме: молочних продуктів на 59,4%, олії та тваринних жирів на 56,9%, напоїв на 52%, готових кормів для тварин на 49,8%, хліба та хлібобулочних і борошняних виробів на 41,9%, консервованих фруктів та овочів на 33,9% і м'яса та м'ясних продуктів на 27,9%.

Левову частку (понад 80%) обсягу реалізації продукції галузі формують 8 потужних виробників – Миколаївське відділення ПрАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС Україна», акціонерні товариства «Миколаївський комбінат хлібопродуктів», «Лакталіс-Миколаїв», «Баштанський сирзавод», «Первомайський молочноконсервний комбінат», ТОВ «Сандора», «Європейська транспортна стивідорна компанія», ФГ «Органік Системс». Саме ці підприємства і визначають значну структуру харчової продукції промислової галузі.

Аналізуючи інвестиційну діяльність, зазначимо, що у 2018 році у розвиток промисловості Миколаївської області спрямовано 2152332 тис. грн капітальних інвестицій, з яких власних коштів підприємств та організацій 1169891 тис. грн, кредитів банків та інших позик 959225 тис. грн і коштів державних та місцевих бюджетів 23216 тис. грн [9, с. 27].

За видами промислової діяльності найвища інвестиційна активність капітальних вкладень спостерігалась на підприємствах області з виробництва харчових продуктів та напоїв, якими освоєно у 2018 році 1117135 тис. грн або 51,9%, а у 2017 році 1462846 тис. грн або 61,9% відповідно від їх обсягу у промисловості [3, с. 19-20].

Найбільш масштабні інвестиції здійснювались такими підприємствами: ПрАТ «Миколаївський комбінат хлібопродуктів», ТОВ «Сандора», ТОВ «Восход Солар», ТОВ «Європейська транспортна стивідорна компанія», ТОВ «Миколаївський глиноземний завод», якими освоєно 55% від загального обсягу інвестицій у промисловості.

З початку інвестування серед галузей економіки області на підприємствах промисловості зосереджено найбільший обсяг прямих іноземних інвестицій (акціонерного капіталу) – 102046,9 тис. дол. США. Обсяг іноземного капіталу, внесеного у промислові підприємства на 31 грудня 2018 р. у порівнянні з

початком року збільшився на 12,4 млн дол. США, або на 13,8% (по області – на 21,3 млн дол. США, або на 10,3%) [9, с. 30].

Суттєвий обсяг іноземного капіталу акумульовано на підприємствах з виробництва харчових продуктів, напоїв – 66,6 млн дол. США (65,3% загального обсягу у промисловості), з постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря – 29,7 млн дол. США (29,1%) [9, с. 30-31].

У промислові підприємства області інвестували капітал резиденти 19 країн світу. Найбільші обсяги прямих іноземних інвестицій надійшли з Нідерландів – 47 млн дол. США або 46,1%, Сінгапуру – 26,6 млн дол. США або 26,1% та Бельгії – 10,9 млн дол. США або 10,7%. Зокрема, серед промислових підприємств суттєва частка іноземного капіталу (майже 80%, або 81,6 млн дол. США) на 31 грудня 2018 року сконцентрована на приватних акціонерних товариствах «Нептун Солар», «Лакталіс-Миколаїв», товариствах з обмеженою відповідальністю «Сандора» та «Юкрейніан Шугар Компані» [9, с. 32].

Висновки. За останні роки агропромисловий комплекс України зробив великі кроки у своєму розвитку, насамперед, заявив про себе всьому світові як потужний гравець на глобальному ринку продовольства. Отже, економічне зростання сільського господарства є основною передумовою розвитку харчової промисловості, адже потужна сировинна база відкриває шлях для переробки і створення продуктів з більшою доданою вартістю. При цьому отримання доданої вартості й забезпечення належних обсягів та якості продукції харчової промисловості потребують: модернізації, реконструкції та розширення наявних виробничих потужностей; впровадження нових технологій виробництва та зберігання, які дають змогу створювати якісну й безпечну продукцію; підвищення регіональної конкурентоспроможності задля залучення іноземних інвестицій у спільні підприємства на території України; оптимального поєднання зарубіжних та українських науково-освітніх технологій з метою підготовки висококваліфікованих фахівців для харчової промисловості; запровадження системи НАССР; зваженої державної політики в агропромисловому комплексі; розумної лібералізації зовнішньоторговельних відносин, а також активного просування вітчизняної продукції на зовнішні ринки; посилення захисту національних виробників від неякісної та небезпечної харчової продукції.

Література:

1. Антонюк В. П. Цілі сталого розвитку України та роль харчової промисловості у їх досягненні. *Modern economics*. 2018. № 11. С. 6-12. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V11\(2018\)-01](https://doi.org/10.31521/modecon.V11(2018)-01).
2. Замлинський В. А. Європейська орієнтація інвестиційної політики підприємств харчової промисловості України. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2015. № 2. С. 101-107.
3. Інвестиційна діяльність підприємств Миколаївської області у 2018 році : статистичний збірник / за ред. О. Г. Ковалюк. Миколаїв : Головне управління статистики у Миколаївській області, 2019. 73 с. URL: <http://www.mk.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення 14.01.2020).

4. Кириленко І. Г., Івченко В. Є., Дем'янчук В. В. Основні тенденції розвитку світового продовольчого ринку та виробництво продовольства в Україні. *Економіка АПК*. 2018. № 9. С. 34-45. DOI: <https://doi.org/10.32317/2221-1055.201809034>.
5. Купріна Н. М., Баранюк Х. О. Ефективність діяльності підприємств харчової промисловості Одеської області: практичний аспект. *Економіка харчової промисловості*. 2015. Т. 7. Вип. 4. С. 28-34. DOI: <https://doi.org/10.15673/2312-847x.4/2015.56732>.
6. Мостенська Т. Л., Кундєєв Г. О. Харчування як складова продовольчої безпеки. *Наукові праці Національного університету харчових технологій*. 2016. Т. 22. № 3. С. 113-122. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npukht_2016_22_3_15 (дата звернення 14.01.2020).
7. Пасхавер Б. Й. Продовольче самозабезпечення населення України. *Економіка АПК*. 2018. № 1. С. 5-10.
8. Пашнюк Л. О. Харчова промисловість України: стан, тенденції та перспективи розвитку. *Економічний часопис –XXI*. 2012. № 9-10. С. 60-63.
9. Промисловість Миколаївської області у 2018 році : статистичний збірник / за ред. О. Г. Ковалюк. Миколаїв : Головне управління статистики у Миколаївській області, 2019. 133 с. URL : <http://www.mk.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення 12.02.2020).
10. Сегеда С.А. Аграрно-продовольча продукція в товарній структурі зовнішньої торгівлі України. *Економіка АПК*. 2019. № 2. С. 73-83 DOI: <https://doi.org/10.32317/2221-1055.201902073>
11. Сичевський М. П. Глобальна продовольча безпека та місце України в її досягненні. *Економіка АПК*. 2019. № 1. С. 6-17. DOI: <https://doi.org/10.32317/2221-1055.201901006>.
12. Сичевський М. П., Васильченко О. М., Коваленко О. В. Хлібопекарська галузь України: тенденції та проблеми її розвитку. *Економіка АПК*. 2018. № 5. С. 14-23.
13. Сільське господарство Миколаївської області у 2018 році : статистичний збірник / за ред. О. Г. Ковалюк. Миколаїв : Головне управління статистики у Миколаївській області, 2019. 192 с. URL: <http://www.mk.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення 14.01.2020).
14. Спаський Г. В., Швець А. А. Формування та розвиток інтеграції агропромислового виробництва в умовах євроінтеграції. *Економіка АПК*. 2019. № 3. С. 97-107. DOI: <https://doi.org/10.32317/2221-1055.201903097>.
15. Хрип'юк В. І. Харчова промисловість України: ретроспективний аналіз та сучасні проблеми розвитку. *Економіка АПК*. 2018. № 9. С. 77-86. DOI: <https://doi.org/10.32317/2221-1055.201809077>
16. Шульгіна Л. М., Жалдак Г. П. Впровадження міжнародних харчових стандартів в Україні. *Modern Economics*. 2019. № 14(2019). С. 301-310. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V14\(2019\)-47](https://doi.org/10.31521/modecon.V14(2019)-47).
17. Розвиток харчової переробної промисловості за 2018 рік. *Інформаційно-аналітичний портал АПК України*. URL: <https://agro.me.gov.ua/ua> (дата звернення 14.01.2020).

References:

1. Antonyuk, V. P. (2018). The sustainable development goals of Ukraine and the role of the food Industry in achieving it. *Modern economics*, 11, 6-12. doi: [https://doi.org/10.31521/modecon.V11\(2018\)-01](https://doi.org/10.31521/modecon.V11(2018)-01)
2. Zamlinsky, V. A. (2015). European orientation of investment policy of food industry enterprises of Ukraine. *Problemy i perspektyvy ekonomiky ta upravlinnia*, 2, 101-107. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/ppeu_2015_2_14 [in Ukrainian].
3. Main directorate of statistics in Mykolaiv oblast (2019). Investment activity of enterprises of Mykolaiv region in 2018. *Official web-site*. Retrieved from <http://www.mk.ukrstat.gov.ua/> [in Ukrainian].
4. Kirilenko, I. G., Ivchenko, V. E., Dem'anchuk, V. V. (2018). The main trends of the world food market development and food production in Ukraine. *Економіка АПК*, 9, 34-45. doi: <https://doi.org/10.32317/2221-1055.201809034>
5. Kuprina, N. M., Baranyuk, Kh. O. (2015). Efficiency of food industry enterprises in Odessa region: practical aspect. *Економіка харчової промисловості*, 4(7), 28-34. doi: <https://doi.org/10.15673/2312-847x.4/2015.56732>
6. Mostenska, T. L., Kundeev, G. A. (2016). Nutrition as a component of food security. *Naukovi pratsi Natsionalnoho universytetu kharchovykh tekhnolohii*, 3(22), 113-122 [in Ukrainian].
7. Paskhaver, B. I. (2018). Food self-sufficiency of the population of Ukraine. *Економіка АПК*, 1, 5-10 [in Ukrainian].
8. Pashniuk, L. O. (2012). Food industry of Ukraine: state, tendencies and prospects of development. *Економічний часопис-XXI*, 9-10, 60-63 [in Ukrainian].
9. Main directorate of statistics in Mykolaiv oblast (2019). Industry of Mykolaiv region in 2018. *Official web-site*. Retrieved from <http://www.mk.ukrstat.gov.ua/> [in Ukrainian].
10. Szeged S. A. (2019). Agricultural and food products in the commodity structure of foreign trade of Ukraine. *Економіка АПК*, 2, 73-83. doi: <https://doi.org/10.32317/2221-1055.201902073>.
11. Sychevsky, M. P. (2019). Global food security and Ukraine's place in its achievement. *Економіка АПК*, 1, 6-17. doi: <https://doi.org/10.32317/2221-1055.201901006>.
12. Sychevskiy, M. P., Vasylychenko, O. M., Kovalenko, O. V. (2018). Bakery industry of Ukraine: tendencies and problems of its development. *Економіка АПК*, 5, 14-23 [in Ukrainian].
13. Main directorate of statistics in Mykolaiv oblast (2019). Agriculture of Mykolaiv region in 2018. *Official web-site*. Retrieved from <http://www.mk.ukrstat.gov.ua/> [in Ukrainian].
14. Spassky, G. V., Shvets, A. A. (2019). Formation and development of integration of agro-industrial production in the conditions of European integration. *Економіка АПК*, 3, 97-107. doi: <https://doi.org/10.32317/2221-1055.201903097>.
15. Khrypuk, V. I. (2018). The Food industry of Ukraine: a retrospective analysis and current problems of development. *Економіка АПК*, 9, 77-86. doi: <https://doi.org/10.32317/2221-1055.201809077>.
16. Shulgina, L. M. & Zhaldak, G. P. (2019). Implementation of international food standards in Ukraine. *Modern Economics*, 14(2019), 301-310. doi: [https://doi.org/10.31521/modecon.V14\(2019\)-47](https://doi.org/10.31521/modecon.V14(2019)-47).
17. Ministry of economic development, trade and agriculture of Ukraine (2018). Food processing industry development for 2018. *Official web-site*. Retrieved from <https://agro.me.gov.ua/ua> [in Ukrainian].

